

บทบาททางการเมืองของพระสงฆ์เมียนมาร์หลังการเลือกตั้ง ปี ค.ศ.2015
Political Role of Myanmar Sangha after the General Election in 2015

อรนิศวร์ เพชรวงค์

Oranis Petchwong

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhumhang University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างพระสงฆ์เมียนมาร์กับบุคคล คณะบุคคลที่เกี่ยวข้องทางการเมือง 2) บทบาทพระสงฆ์กับนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลเกี่ยวกับชาติพันธุ์โรฮิงญา การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางการเมืองของพระสงฆ์เมียนมาร์ ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาเมียนมาร์ โดยใช้เครื่องมือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นการอธิบายผ่านปรากฏการณ์ (เหตุการณ์) เอกสาร และหลักฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์เมียนมาร์กับบุคคล คณะบุคคลที่เกี่ยวข้องทางการเมือง พบว่าความสัมพันธ์พระสงฆ์เมียนมาร์ที่เกี่ยวข้องทางการเมืองมาตลอดตั้งแต่อดีตในยุคแห่งสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่พระสงฆ์มีบทบาทในเรื่องของความสัมพันธ์ในการก่อกลอุปลัมภ์ซึ่งกันและกัน และยุคต่อมาในช่วงอยู่ภายใต้อาณานิคมที่พระสงฆ์ใช้ขบวนการชาตินิยมในการต่อต้านรัฐบาลอังกฤษ และสู่ยุคแห่งการต่อต้านรัฐบาลทหาร และนำมาสู่การเลือกตั้งสู่ความเป็นประชาธิปไตยหลังปี ค.ศ. 2015 2) บทบาทพระสงฆ์เมียนมาร์กับนโยบายโรฮิงญา ที่บทบาทพระสงฆ์ผ่านการสร้างชาตินิยมผ่านแนวคิดพุทธสังคมนิยมในการสร้างขบวนการชาตินิยม ผ่านวาทกรรม “กีดกันมุสลิม” ที่บทบาทพระสงฆ์ผ่านการรณรงค์การปกป้องพระพุทธศาสนาจนนำมาสู่ความขัดแย้งทางเชื้อชาติจากรัฐสู่ความเห็นต่างในระดับนานาชาติในเรื่องสิทธิมนุษยชนชาติพันธุ์โรฮิงญา

คำสำคัญ: บทบาททางการเมือง, พระสงฆ์เมียนมาร์, การเลือกตั้ง

Abstract

This aims to study 1) the political relations between Burmese monks and the general public. Political parties 2) the roles of monks with the government's political policy regarding the Rohingya race. This research is a qualitative research. Study from documents related to the political roles of Myanmar monks in Thai, English and Myanmar. By use methodological triangulation. It is explained through phenomena (events), documents and evidence.

The research found that 1) the relationship between Burmese monks and people, political related persons, found that the relationship between Burmese monks who have been involved in politics since the past in the era of monks, which certainly has a role in the relationship to support each other. And later, during the time that the monks used the nationalist movement to oppose the British government and entered the era of anti-military government and led to the election of democracy after 2015. 2) the role of the Burmese and Roi Yaya The role of monks in creating nationalism through nationalism through discourse "Preventing Muslims" in the role of monks by campaigning to protect Buddhism leads to racial conflicts from the state to international opinions on human rights.

Keywords: Political Role, Myanmar Sangha, Election

Received: 2019-11-21

Revised: 2020-02-18

Accepted: 2020-03-30

บทนำ

ประเทศเมียนมาร์ หรือในชื่อปัจจุบัน “สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์” (ตามมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2532 เห็นชอบให้กระทรวงต่างประเทศประสานประสานงานกับราชบัณฑิตยสถานให้บัญญัติคำการเรียกชื่อประเทศเมียนมาร์ " THE UNION OF MYANMAR เป็น The Republic of the Union of Myanmar ชื่อภาษาไทยอย่างเป็นทางการคือ "สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์" หรือเรียกอย่างไม่เป็นทางการว่า "เมียนมาร์" ตั้งแต่วันที่ 19 มิถุนายน 2532 เป็นต้นไป) เป็นหนึ่งในประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมี 3 สถาบันหลักคล้ายไทยคือ “ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์” เมื่ออังกฤษเข้ายึดครองเป็นอาณานิคมทำให้สถาบันชาติล่มสลาย และสถาบันพระมหากษัตริย์สิ้นสุดลง (กษัตริย์องค์สุดท้ายของเมียนมาร์คือ พระเจ้าอิบอเสด็จลี้ภัยไปอยู่อินเดีย) (ทวิวัฒน์ ปุณฺทริกรวิวัฒน์, 2555, หน้า 4) เหลือเพียงสถาบันพุทธศาสนาเท่านั้นที่ยังคงเป็นที่พึ่งของประชาชนในยามที่บ้านเมืองต้องตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตก

การที่พุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทสำคัญทางการเมืองตั้งแต่สมัยที่ยังมีกษัตริย์ปกครองจนถึงสมัยอาณานิคมอย่างไรก็ตาม พุทธศาสนาเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความสัมพันธ์กับการเมืองในสมัยที่เมียนมาร์ตกเป็นอาณานิคมจากเดิมในสมัยที่ยังมีระบบกษัตริย์ พุทธศาสนาได้รับการตีความให้สัมพันธ์ความเชื่อที่กษัตริย์ใช้ในการปกครอง เช่น ธรรมราชา พระโพธิสัตว์ และพระศรีอาริย์ และระบบจักรวาล แต่สมัยอาณานิคม พุทธศาสนาเริ่มได้รับการตีความให้สัมพันธ์กับการเมืองสมัยใหม่ เช่น สังคมนิยม โดยกลุ่มทะซิน ซึ่งต่อมากลายเป็นผู้นำทางการเมืองของเมียนมาร์ หลังจากที่ได้รับเอกราชและ นำเอาพุทธศาสนาไปตีความสัมพันธ์กับแนวทางการเมืองและเศรษฐกิจแบบใหม่ เพราะ การสะท้อนทางการเมืองของเมียนมาร์ แต่ละช่วงเวลามีบริบทของสถานการณ์ที่ทำให้พระสงฆ์ต้องเข้ามา เกี่ยวข้องกับการเมืองแตกต่างกันไป ซึ่งเป็นระดับบุคคลมากกว่าการเคลื่อนไหวในระดับ องค์การสงฆ์ ซึ่งมีทั้งกลุ่มที่ไม่ข้องแวะกับการเมือง และกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

สำหรับ กลุ่มที่เกี่ยวข้องการเมืองนี้ยังแยกออกได้เป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มหนึ่งเชื่อว่าพระสงฆ์ควรพยายาม เข้าไปมีอิทธิพลในกระบวนการทางการเมืองเฉพาะในเวลาที่เกิดภัยคุกคามต่อพุทธศาสนา ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงต่อสู้เพื่อเอกราช ในขณะที่อีกกลุ่มเชื่อว่าพระสงฆ์ควรพยายามเกี่ยวข้องกับ การเมืองในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการของประชาชนที่อุปถัมภ์พระศาสนา โดยการเคลื่อนไหวทางการเมืองของพระสงฆ์ ฉะนั้นมีทั้งแบบสันติวิธี (เช่นการคว่ำบาตร) หรือ สนับสนุน/อยู่เบื้องหลังการเคลื่อนไหวต่อต้านที่ใช้กำลังต่อสู้ จากที่ระบุนานี้ จะเห็นได้ว่าพระสงฆ์กับการเมืองเมียนมาร์ไม่สามารถที่จะแยกจากกันได้เลย ด้วยหลาย ๆ เหตุการณ์ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาบทบาทพระสงฆ์เมียนมาร์ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองตลอดมาตั้งแต่อดีต จนถึงหลังการเลือกตั้ง ค.ศ. 2015 ว่ามีพัฒนาการที่แตกต่างในการเข้าไปมีบทบาททางการเมืองอย่างไร และมีบริบทแวดล้อมหรือมีมูลเหตุใดในการผลักดันให้เกิดเข้าไปมีบทบาท

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างพระสงฆ์เมียนมาร์กับบุคคล คณะบุคคลที่ เกี่ยวข้องทางการเมือง
2. เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลเกี่ยวกับชาติพันธุ์โรฮิงญา

การทบทวนวรรณกรรม**แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทการเมือง**

นักวิชาการต่างประเทศได้ให้ความหมายคำว่า บทบาทไว้หลากหลาย ได้แก่ ชาร์บิน และเจอร์เนอร์ (Sarbin and Jurnur, 1955, p. 236) กล่าวว่า บทบาทคือ พฤติกรรมที่คาดหวังว่า ผู้อยู่ในแต่ละสถานภาพจะ

ฟังก์กระทำ ส่วนเบอร์ โควิทซ์ (Berkowitz. 1972, p. 20) ให้ความหมายคำว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวัง ของผู้มีสถานภาพทางสังคม ยังรวมถึงการกระทำที่บุคคลในสถานภาพนั้นแสดงออก อีกทั้งบุรุษและเซลซ์นิก (Broom and Selznick. 1973, p.26) อธิบายความหมายของ บทบาทว่า หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพหรือตำแหน่งในสังคม รวมทั้งโคเฮน (Cohen.E., 1979, p. 36) ได้ให้ความหมายของ บทบาทว่า หมายถึง สิ่งที่สังคมได้กำหนดเฉพาะเจาะจงให้บุคคลปฏิบัติและสิ่งที่บุคคลได้ปฏิบัติจริง ถึงกระนั้นสาระสำคัญของการแสดงบทบาทดังกล่าว จำเป็นต้องสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม ดังนั้นคำว่าบทบาทเป็นการกระทำที่แสดงออกโดยการปฏิบัติตามอำนาจที่กำหนดไว้ ในตำแหน่งหรือสถานภาพและเป็นที่ยอมรับทางสังคมในหน้าที่การงานและสังคมคาดหวังไว้

ความสัมพันธ์บทบาทระหว่างสังคมและปัจเจกบุคคล

ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับปัจเจกบุคคล เป็นเครือข่าย ของสถานภาพและความคาดหวัง ส่วนปัจเจกบุคคลผู้ครองสถานภาพและแสดงบทบาทตามสถานที่ครอบครอง จะมีลักษณะที่สำคัญ 2 อย่าง (สัญญาวิวัฒน์, 2542) คือ

1. ลักษณะเกี่ยวกับตน (Self –related characteristics) ได้แก่ ลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลตามที่เขาคิดว่าเป็นหรือมีลักษณะเช่นนั้น (Self - conception) จะมีผลต่อการประพฤติตามสถานภาพที่เขาดำรงอยู่ และจะเป็นฐานในการเลือกความคาดหวังประเภทต่าง ๆ มาเป็นแนวลักษณะการประพฤติตามสถานภาพ

2. ความสามารถและทักษะในการแสดงบทบาท (Role playing skills and capacities) ความสามารถเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดของแต่ละบุคคล ส่วนทักษะเป็นสิ่งเรียนรู้ภายหลัง แต่ทั้งสองสิ่งก็เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน หากไม่มีความสามารถเป็นทุนทักษะก็ไม่อาจเกิดได้ด้วย ทักษะและความสามารถในการแสดงนี้เองทำให้บุคคล แสดงบทบาทได้แตกต่างกัน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยพอที่จะสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย บทบาทให้รับผิดชอบโดยปฏิบัติงานให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความคาดหวังของกลุ่มคน หรือสังคมบทบาทเป็นแนวความคิด ในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ที่ควบคู่กับฐานะตำแหน่งเป็นหน้าที่ของตำแหน่ง ที่ผู้ใดสวมตำแหน่งนั้น ก็จะมีหน้าที่ตามตำแหน่งนั้นด้วย ส่วนบทบาทเป็นการประพฤติปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามตำแหน่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติตามตำแหน่งนั้น ๆ และบทบาทและพฤติกรรมมนุษย์มีส่วนประกอบอีก 3 ประการ คือ (1) บทบาทที่ถูกกำหนดขึ้น เป็นบทบาทตำแหน่งหน้าที่สิทธิทางสังคม (2) บทบาทที่ถูกคาดหวังเป็นบทบาทที่อยู่ในระดับของความคิดส่วนบุคคลหรือเป็น ความคาดหวังของสังคมที่ต้องให้บุคคลแสดงบทบาทตามตำแหน่งหน้าที่ รวมทั้งความคาดหวัง ของตนเองแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวัง (3) บทบาทที่เป็นจริงเป็นบทบาทที่เจ้าของตำแหน่งหน้าที่ตามสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจเป็นบทบาทที่สังคมคาดหวังหรือเป็นบทบาทที่ตนเองคาดหวังหรือเป็นบทบาทที่ถูกกำหนดหรืออาจจะไม่เป็นตาม ทั้ง บทบาทที่ถูกกำหนดและบทบาทที่ถูกคาดหวังก็ได้ การที่คนเรา อยู่ร่วมกันในชุมชน หนึ่ง ๆ นั้น ย่อมมีการปฏิสัมพันธ์กัน ฟังพาสังกันละกันต่างมีหน้าที่สถานะและ มีบทบาทแตกต่างกันไป บทบาทและสถานภาพเกิดจากการที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการแบ่งงานกันทำตามตำแหน่งหน้าที่ในสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยจะขอ กล่าวถึงความหมายของการเมือง ที่นักวิชาการได้ให้คำนิยามไว้อย่างน่าสนใจ และจะได้กล่าวถึงการมี ส่วนร่วมทางการเมือง มีรายละเอียดตาประเด็น

ดังต่อไปนี้

1) ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเมือง หมายถึง ระเบียบปฏิบัติช่วยกันจัดบ้านเมืองหรือสังคมหรือโลก ให้มันหมดปัญหาหรือการช่วยแก้ปัญหาบ้านเมืองของสังคมทั้งหมดนั่นเอง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เป็นแนวทางหรือกิจกรรมที่สำคัญยิ่งของการปกครองแบบประชาธิปไตย หรือไม่ว่าการปกครองรูปแบบใดก็ตามบทบาทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนย่อมจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการรักษาความสมดุลระหว่างผู้บริหารประเทศ (รัฐบาล) กับผู้รับผลประโยชน์อันเกิดจากการบริหารประเทศ (ประชาชน) ซึ่งหากแม้ว่าระบบการเมืองใดก็ตามที่ ละเลยในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองย่อมไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงเช่นกัน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาทเป็นสำคัญ ซึ่งส่งผลการกระทำนั้นถึงรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติเช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การชุมนุมเรียกร้องของประชาชนทางการเมืองการตัดสินใจเชิงนโยบายของ รัฐบาลอันมีผลต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม การทำประชาพิจารณ์ผลแห่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางการเมืองอาจจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ได้

2) รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.1) การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นลักษณะที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง เช่น การบริหารงาน การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง

2.2) การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมแต่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการปกครองด้วยตนเองโดยตรง แต่เป็นการเลือกตัวแทนเข้าไป ทำหน้าที่ด้วยวิธีการ เลือกตั้งโดยประชาชนอย่างเสรี ซึ่งกลไกนี้ต้องการให้ประชาชน เข้ามาควบคุมการบริหารงานฝ่ายปกครองให้เป็นไปตามความต้องการ

ดังนั้นเมื่อกล่าวโดยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอยู่ 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามที่กฎหมายรับรอง ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมายและได้รับการตราไว้ในกฎหมายอย่างถูกต้อง อีกรูปแบบหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผิดกฎหมาย เป็นการชุมนุมที่มีอุดมการณ์ลัทธิลัทธิสถาบันใดสถาบันหนึ่ง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองมักจะเป็นไปตามกลุ่มผลประโยชน์และลักษณะของการแสดงออกได้เช่นกัน เช่น แสดงออกทางการเมือง การเขียน การโฆษณา การวิพากษ์วิจารณ์ เป็นต้น

3) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

พบว่า ไมเคิล รัช ได้จัดลำดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองไว้ 10 ระดับ เรียงจากสูงไปต่ำ ไว้อย่างน่าสนใจ ได้แก่ (Rush, M. 1992, p.112)

1) การดำรงตำแหน่ง ด้านการบริหารหรือการเมือง (Holding Political or Administrative Officer) ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2) การเสาะแสวงหาตำแหน่ง ด้านการบริหารหรือ ทางการเมือง

3) การเข้าร่วมในรูปของการเป็นสมาชิกที่เข้มแข็ง (Active Membership) ในองค์การทางการเมือง (Political Organization) ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์

4) การเข้าร่วมในรูปของการเป็นสมาชิกเฉย ๆ (Passive Membership) ในองค์การทางการเมือง ซึ่งหมายถึง การเป็นสมาชิกโดยไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างไร เพียงแต่เป็นการจ่ายค่าสมาชิก อยู่เป็นประจำเท่านั้น

5) การมีส่วนร่วมในรูปของการเป็นสมาชิกที่เข้มแข็งขององค์การที่คล้ายคลึงกับองค์การทางการเมือง (Quasi Political Organization) ได้แก่ กลุ่มผลประโยชน์ทั้งหลาย ที่มีหน้าที่ (Function) เกี่ยวกับการเมืองเป็นบางส่วนเท่านั้น

6) การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเป็นสมาชิกเฉย ๆ ขององค์การที่คล้ายคลึงกับองค์การ ทางการเมือง

7) การเข้าร่วมในรูปแบบการชุมนุมในที่สาธารณะหรือชุมนุมเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การร่วมเดินขบวนต่าง ๆ (Demonstration)

8) การเข้าร่วมในรูปของการอภิปรายถกเถียงข้อปัญหาทางการเมืองในรูปแบบไม่เป็นทางการ (Informal Political Discussion)

9) การเข้าร่วมในรูปของการให้ความสนใจทั่วไป ต่อเรื่องราวทางการเมือง

10) การเข้าร่วมในรูปของการใช้สิทธิเลือกตั้ง (Voting)

4) กลุ่มพฤติกรรมต่าง ๆ และเงื่อนไขในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนย่อม สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของกลุ่มต่าง ๆ และเงื่อนไขของการเข้ามามีบทบาท ซึ่งประเภทของกลุ่มพฤติกรรมของผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมือง มีหลายประเภท ดังนี้ (จรรยา สุภาพ, 2514, หน้า 254-269)

1) คนชั้นนำระดับสูงและคนชั้นนำระดับกลาง พิจารณาจากการใช้ตำแหน่งและชื่อเสียง

2) บุคคลระดับอื่นที่มีบทบาททางการเมืองและมีส่วนในการใช้อำนาจทางการเมืองด้วย ได้แก่ผู้ที่อยู่ในระดับชั้นของสังคมที่สามารถใช้อิทธิพลทางการเมืองได้ ผู้ที่มีความตื่นตัวและเป็นผู้ดำเนินการทางการเมือง

3) เป็นผู้ที่สนใจเข้าร่วมในการประชุมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นการประชุมระดับเล็กหรือใหญ่

4) เป็นผู้ช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

5) เป็นผู้ติดต่อกับสมาชิกรัฐสภาหรือเจ้าหน้าที่ทางการเมืองหรือหนังสือพิมพ์ในลักษณะที่เป็น การแสดงความคิดเห็นหรือชี้แนะหรือวิพากษ์วิจารณ์ในทางการเมือง

6) เป็นผู้ที่พบปะสนทนาในเรื่องทางการเมืองกับบุคคลทั่วไป

7) กลุ่มผลประโยชน์

8) พรรคการเมือง

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วผู้วิจัยสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะกลุ่มพฤติกรรมใด ๆ ที่มีส่วนร่วมทางการเมือง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเสมอคือ เงื่อนไขที่เป็นกุญแจสำคัญในการบรรลุวัตถุประสงค์ของทางการเมืองได้แก่ (1) ความเป็นอิสระของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (2) ช่องทางในการเข้าร่วมทางการเมืองต้องหลากหลายและ (3) กระบวนการทางการเมืองทุกขั้นตอนต้องเกิด จากการยอมรับของประชาชนด้วย

5) ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ส่วนลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีการจำแนกไว้ 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่ (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2549, หน้า 583-595)

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วไป โดยความหมายที่เป็นรูปธรรมมักมีลักษณะของการแสดงออกซึ่งการกระทำทางการเมืองโดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่สำคัญ

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง การพิจารณาลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น สามารถพิจารณาได้จากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สรุปได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอยู่ 2 ลักษณะได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง เช่น การเข้าไปมีบทบาท ในการแสดงออกของกิจกรรมทางการเมือง การเลือกตั้ง การรณรงค์ทางการเมือง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรค การเมือง การร่วมประท้วง เป็นต้นและอีกลักษณะหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอ้อม เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมทางการเมือง ถกปัญหาการเมือง การติดกระดุมที่มีตราพรรคการเมือง เป็นต้น

6) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองปัจจัยที่ทรงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นั้นหมายความว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนย่อมจะขึ้นอยู่กับปัจจัย สำคัญ

หลายประการที่มี อิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนด้วย ดังนี้ (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2549, หน้า 595-604)

1) ระบบการเมือง

(1.1) ระบบประชาธิปไตย เป็นระบบการเมืองที่ เปิดโอกาส ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง มากที่สุด กล่าวคือ การปกครองระบอบ ประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชนคือ การที่ประชาชนเป็นเจ้าของ อำนาจอธิปไตย อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยประชาชน

(1.2) ระบบเผด็จการอำนาจนิยม เป็นระบบการเมืองที่กีดกัน หรือปิดโอกาสการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพราะอำนาจเด็ดขาดมีแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งมีลักษณะการปกครองในอำนาจการปกครองทั้งหมดเป็นของผู้ปกครอง อาจเรียกว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของผู้ปกครอง” ประชาชนถูกตัดขาดออกจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2) วัฒนธรรมทางการเมืองวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นกระบวนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความศรัทธาและเชื่อมั่นในคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย ต้องทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและความมุ่งมั่นอย่างจริงจังของผู้นำทางการเมือง และ การเรียกร้องอย่างแข็งขันจากประชาชนอย่างกว้างขวาง หากปราศจากปัจจัยดังกล่าว การ เสริมสร้างให้ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยคงต้องอาศัยเวลาที่ยาวนาน ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมือง การพัฒนาทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์อันหนึ่งอันเดียวกันที่เป็นเอกภาพจนไม่อาจละทิ้งส่วนใดส่วนหนึ่งได้

3) โครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น ผู้ที่มีรายได้ น้อย ประชาชนที่ยากจน จะไม่มีเวลาสนใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะจะให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตประจำวัน ในขณะที่เดียวกันผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วม ทางการเมืองได้มากกว่านอกจากปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมแล้วยังมีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยอื่น ๆ มาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งสามารถอธิบายปัจจัยต่าง ๆ ได้ดังนี้

(3.1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ ถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

(3.2) ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง ได้แก่ พฤติกรรมร่วมทางสังคม ระดับการพัฒนาหรือความทันสมัยทางสังคมและเศรษฐกิจ การกระทำหรือปฏิกิริยาตอบสนองต่อการมี ส่วนรวมของประชาชนโดยผู้นำทางการเมืองหรือผู้แทนของประชาชน

แนวคิดกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง

กลุ่มผลประโยชน์นั้น พิจารณาตามหลักของความเป็นจริงจากพฤติกรรม แล้วเป็นการรวมตัวของกลุ่มชนที่มีผลประโยชน์ ได้ยึดถือเอาแนวอาชีพเดียวกัน เป็นหลักเมื่อการรวมตัวกันดำเนินไปได้ด้วยดี มีการจัดองค์การที่ดี มีประสิทธิภาพ แล้วก็จะสามารถสร้างพลังและเปลี่ยนแปลงเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพล(Influence) และอำนาจ (Power)เหนือรัฐบาล เหนือผู้บริหารประเทศได้ พลังอำนาจที่ว่านี้ รวมไปถึงจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมในกลุ่มด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับพหุสังคม

แนวคิดพหุสังคม ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์บทบาททางการเมืองในพระสงฆ์พม่า เป็นแนวคิดพหุสังคมของ John Sydenham Furnivall ซึ่งเป็นเจ้าของทฤษฎีและผู้วางรากฐานแนวคิดพหุสังคมให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย แนวคิดนี้ถูกพัฒนาขึ้นในประเทศเมียนมาร์และอินโดนีเซีย ยุคตกเป็นอาณานิคมของ

อังกฤษและดัชท์ Furnivall เชื่อว่าการที่สังคม ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มหลายเชื้อชาติหลากหลายดำรงอยู่ เนื่องจากกลุ่มชนเหล่านั้น มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน ณ บริเวณย่านตลาด ในระยะต่อมานักวิชาการหลายท่านเสนอว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ ยังไม่มีพลังเพียงพอที่จะช่วยให้สังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายเช่นนี้ดำรงอยู่ได้ มีการเสนอว่าการมีกิจกรรมทางสังคม หรือความ ร่วมมือภายใต้บริบททางสังคมเดียวกันเป็นปัจจัยพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในพหุสังคม สรุปว่าปัจจัยขั้นพื้นฐานที่ช่วยให้ พหุสังคมดำรงอยู่ได้ประกอบไปด้วย (1) การมี ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน (2) การมีค่านิยมบางประการร่วมกัน และ (3) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิง คุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งเน้น การศึกษาที่สังเคราะห์เอกสารชั้นรองที่เกี่ยวข้อง กับ “บทบาททางการเมืองของพระสงฆ์เมียนมาร์” ที่ปรากฏในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองในประเทศเมียนมาร์ เป็นการอธิบายบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับกลุ่มผู้นำทางการเมืองผ่านแนวคิด การมีส่วนร่วมทางการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และพหุสังคมในเมียนมาร์โดยผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

(1) ในการวิจัยบทบาททางการเมืองของพระสงฆ์เมียนมาร์หลังการเลือกตั้งปี ค.ศ.2015 ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องบทบาท พระสงฆ์ทางการเมือง ออกเป็น 3 ระยะ ตามลำดับประกอบด้วย

1) บทบาทพระสงฆ์ทางการเมืองเมียนมาร์อยู่ภายใต้การอาณานิคมของ อังกฤษจนนำมาสู่การได้รับเอกราช

2) บทบาทพระสงฆ์ทางการเมืองภายหลังได้รับเอกราชจากอังกฤษ

(1) การประกาศใช้ นโยบายให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ

(2) การเคลื่อนไหวการเมืองร่วมกันระหว่างนักศึกษา พระสงฆ์เพื่อต่อต้าน รัฐบาลเนวิน ในเหตุการณ์ประท้วงครั้งใหญ่เมื่อ วันที่ 8 สิงหาคม 1988 (เหตุการณ์ 8888)

(3) การประท้วงเพื่อต่อต้านรัฐบาลทหารเมียนมาร์คือการประท้วงที่นำโดยคณะพระภิกษุสงฆ์ แม่ชี นักศึกษาและประชาชนซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม 2007 จากการไม่พอใจของประชาชนต่อการประกาศขึ้นราคาน้ำมันเชื้อเพลิง เกือบเท่าตัวและขึ้นราคาก๊าซหุงต้มถึง 5 เหตุการณ์ “Saffron Revolution” “การปฏิวัติผ้ากาสาพัสตร์”

(4) บทบาทสร้างขบวนการชาตินิยม 969 ต่อต้านในสิ่งที่เห็นว่าเป็นการแผ่ขยายของศาสนาอิสลามในสังคมเมียนมาร์ที่นับถือศาสนาพุทธเลข 969 เป็นสัญลักษณ์หมายถึงคุณลักษณะของพระพุทธเจ้า 9 ประการ เลข 6 แสดงคุณลักษณะ 6 ประการ ของพระธรรม และเลข 9 ตัวสุดท้าย แสดงถึงคุณลักษณะของพระสงฆ์ 9 ประการ ในอดีตพระรัตนตรัย และธรรมจักรเป็นสัญลักษณ์ของชาวพุทธ

3) กลุ่มชาติพันธุ์โรฮิงญา และบทบาทพระสงฆ์ กับกลุ่มชาติพันธุ์โรฮิงญา เป็นการศึกษาจากเอกสารที่ผู้วิจัยสำรวจ (Documentary Research) ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาเมียนมาร์ การใช้เอกสารในสารนิพนธ์ฉบับนี้ผู้ศึกษาประสบปัญหาในการหาหลักฐานขั้นต้นมาอ้างอิง จึงต้องใช้หลักฐานชั้นรองเป็นหลักโดยนำมาตรวจสอบและวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ (Historical Analysis) เพื่อนำมาใช้ในการวิจัย

ขอบเขตด้านเวลา

ขอบเขตระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาบทบาททางการเมืองของพระสงฆ์เมียนมาร์หลังการเลือกตั้ง ปี

ค.ศ.2015 โดยเริ่มศึกษาค้นคว้าที่ห้องสมุด และออกภาคสนามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้เขียนได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารนำมาวิเคราะห์ โดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามช่วงเวลาการแสดงบทบาทพระสงฆ์ทางการเมืองเมียนมาร์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ รวมทั้งศึกษาจากเอกสารบทความ ข่าวที่ปรากฏทางหนังสือพิมพ์ เอกสารออนไลน์ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์ทางการเมืองการเสวนาของทางมหาเถรสมาคมของเมืองไทย ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองของเมียนมาร์ ที่สะท้อนแนวคิด ความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในทางการเมืองของเมียนมาร์ บนฐานของการใช้แนวคิดต่าง ๆ ประกอบในการวิเคราะห์และนำผลการศึกษาจากเก็บรวบรวมข้อมูลมาหาข้อสรุป จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้น โดยใช้เทคนิคเครื่องมือแบบโยงสามเส้า (Triangulation) เป็นการอธิบายผ่านปรากฏการณ์ (เหตุการณ์) เอกสาร และหลักฐาน โดยและสังเคราะห์รูปแบบกระบวนการการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในทางการเมืองของเมียนมาร์หลังการเลือกตั้ง ค.ศ. 2015 ให้เห็นจุดเชื่อมโยง จนได้ข้อสรุปเป็นรูปแบบที่เป็นองค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และนำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อรับทราบข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และนำเสนอเป็นรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ผลการวิจัย

1) ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์เมียนมาร์กับบุคคลคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องทางการเมือง

บทบาททางการเมืองของพระสงฆ์ในแต่ละยุคจะเห็นว่าพระสงฆ์เมียนมาร์ เริ่มมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรงนับแต่ยุคที่ตกเป็นอาณานิคมเป็นต้นมา หลายครั้ง ในประวัติศาสตร์เมียนมาร์ที่พระสงฆ์แกนนำต้องถึงแก่ชีวิตในการต่อสู้เพื่อปกป้องพุทธศาสนา และวีรกรรมของพระสงฆ์หลายรูปโดยเฉพาะอุโอดตะมะ และอูวิสาระ เป็นแบบอย่างให้ พระสงฆ์ยุคต่อมา ทั้ง "กบฏเกือก" และ "การปฏิวัติผ้ากาสาฬหพัศตร์" ซึ่งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่พระสงฆ์เมียนมาร์มีบทบาทนำและยุ่งเกี่ยวกับเหตุผลต่างกัน ในขณะที่ "กบฏเกือก" เป็นการต่อสู้ที่ใช้กลยุทธ์ปลุกกระแสชาตินิยม คุณค่าทางวัฒนธรรม และความ ศรัทธาต่อพระศาสนา ในการระดมความร่วมมือและผนึกกำลังทุกภาคส่วนในการต่อสู้เพื่อ เอกราช ด้วยเหตุผลเพื่อปกป้องพระศาสนา "การปฏิวัติผ้ากาสาฬหพัศตร์" เป็นการที่พระสงฆ์ใช้อำนาจทางจริยธรรมต่อสู้กับรัฐบาลทหารด้วยวิธีการสันตอหิงสา ในประเด็นที่เกี่ยวกับ คุณภาพชีวิตของประชาชนและเรียกร้องความชอบธรรมทางการเมือง ทำยที่สุดนำไปสู่การ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งทั่วไป อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดของวิธีการศึกษาที่เป็นการศึกษาจากเอกสาร ทำให้ขาดข้อมูลเกี่ยวกับฐานคิดของแกนนำสงฆ์ว่ายึดหลัก พระธรรมวินัยข้อใดเมื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในแต่ละกรณี

2) บทบาทพระสงฆ์กับนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลเกี่ยวกับชาติพันธุ์โรฮิงญา

ชาวโรฮิงญาเป็นชนกลุ่มน้อยดั้งเดิมที่ตั้งถิ่นฐานในรัฐยะไข่ตะวันตกมาหลายศตวรรษ ก่อนที่จักรวรรดิอังกฤษปกครองเมียนมาร์ ต่อมาชาวอังกฤษได้นำชาวเบงกาลีจากอินเดียเข้ามาในเมียนมาเพื่อร่วมรบกับอังกฤษต่อต้านญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง แต่ในขณะเดียวกัน ชาวเมียนมาในขณะนั้นก็จับมือกับญี่ปุ่นต่อสู้กับอังกฤษเพื่อประกาศเอกราช "ดังนั้น โรฮิงญาจึงกลายเป็นอุปสรรคในการกอบกู้เอกราชในเมียนมา อันนี้เป็นต้นรากสำคัญแห่งปัญหา" ภายหลังได้เอกราชความขัดแย้งระหว่างชาวมุสลิมโรฮิงญาและชาวพุทธในรัฐยะไข่เพิ่มมากขึ้นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตที่ต่างกันของชาวพุทธและโรฮิงญาในรัฐยะไข่ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจต่อชาวโรฮิงญา ที่มีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เกิดความเกรงกลัวว่า ประชากรส่วนใหญ่จะกลายเป็นชาวโรฮิงญา กลายเป็นปัญหาเหยียดเชื้อชาติภายหลังการทำรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลอู นู เมื่อราวปี 1962

กองทัพได้ยกเลิกสัญญาตีเมียนมาแก่ชาวโรฮิงญาทำให้สิทธิพลเมืองของชาวโรฮิงญาต้องหายไป เพื่อสกัดการเพิ่มขึ้นของจำนวนชาวโรฮิงญา

บทสรุปของพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์เมียนมาร์กับบุคคลคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องทางการเมืองตั้งแต่อดีตนำมาสู่รัฐบาลปัจจุบันนโยบายโรฮิงญาผู้วิจัยจึงขอสรุปแบบองค์รวมเพื่อให้เห็นบทบาทพระสงฆ์เมียนมาร์ในทางการเมืองในภาพกว้างที่เริ่มต้นตั้งแต่มีการประกาศใช้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติเป็นการนำศาสนาสู่การเมืองโดยผ่านรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองของเมียนมาร์ บทบาทของพระพุทธศาสนา ผ่านการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ทางการเมืองเมียนมาร์ไม่ได้เกิดขึ้นครั้งแรกหลังจากได้รับเอกราชแต่มีบทบาทตั้งแต่สมัยที่ยังมีระบบกษัตริย์ ด้านการปกครองพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการแสดงอำนาจ บารมี และสิทธิธรรมในการปกครองของกษัตริย์ผู้ที่จะมาเป็นกษัตริย์จะต้องเป็นผู้มีบุญญาธิการมากกว่าคนอื่น ๆ สถานะของพระมหากษัตริย์เปรียบเสมือนพระอินทร์ซึ่งเป็นเทพเจ้าสูงสุดแห่งจักรวาล ขณะเดียวกันกษัตริย์แสดงความน่าเชื่อถือของตนเองต่อประชาชนด้วยการปฏิบัติตนเป็นธรรมราชาซึ่งหมายถึงทรงเป็นราชาผู้ทรงธรรม ตลอดจนทำนุบำรุงศาสนาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ควบคุมองค์การสงฆ์ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือสร้างสถานต่าง ๆ ส่วนระบบกฎหมายซึ่งเป็นกฎหมายแบบจารีตมีการนำเอาแนวทางคำสอนของพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการตัดสินใจตัดสินใจ ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์ทางการเมืองเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในสมัยที่อังกฤษเข้ามาปกครองเมียนมาร์โดยเฉพาะระบบการศึกษาแบบใหม่ ระบบการศึกษาที่อังกฤษนำมาใช้ทำให้วัดและพระสงฆ์มีความสำคัญน้อยลงในสังคม เนื่องจากอังกฤษได้เข้ามาตั้งโรงเรียนสมัยใหม่สอนวิชาซีพีในระบบอุตสาหกรรม แต่โรงเรียนวัดไม่สามารถสอนความรู้เหล่านี้ให้กับประชาชนได้เพราะพระสงฆ์ไม่มีความรู้ในวิชาการแบบใหม่ที่ดีพอ ดังนั้นจำนวนนักเรียนที่เรียนโรงเรียนวัดจึงมีจำนวนน้อยลง การที่พระสงฆ์ไม่มีบทบาทสำคัญด้านการศึกษาประกอบกับรัฐบาลไม่สามารถควบคุมองค์การสงฆ์ได้ทำให้พระสงฆ์จำนวนมากออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อแสวงหาสถานภาพความสำคัญของตนในสังคม ปัญหาของพระสงฆ์เหล่านี้สืบทอดมาจนถึงสมัยที่เมียนมาร์ได้รับเอกราชซึ่งพระสงฆ์มักจะอ้างเหตุผลของการเคลื่อนไหวของตนว่าทำไปเพื่อสืบทอดพระศาสนา นอกจากนี้ระบบการศึกษาอังกฤษยังก่อให้เกิดกลุ่มผู้ได้รับการศึกษาแบบใหม่ซึ่งต่อมากลายเป็นนักชาตินิยมและผู้ปกครองเมียนมาร์หลังได้รับเอกราช คนเหล่านี้ถึงแม้ไม่มีแนวคิดด้านการเมืองการปกครองแบบตะวันตกแต่ก็ยังยอมรับความสำคัญของพระพุทธศาสนาผ่านบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมเมียนมาร์และนำมาเป็นเครื่องมือในการต่อต้านอังกฤษ โดยเริ่มจากนำมาเป็นเครื่องมือในการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นชาวเมียนมาร์ในกรณีกบฏเกือกของสมาคม YMBA รวมถึงนำมาตีความให้มีความสัมพันธ์กับแนวทางสังคมนิยมและมาร์กเพื่อต่อต้านทุนนิยมโดยสมาชิกหลายคนของสมาคมชาวเมียนมาร์ หลังจากได้รับเอกราชแล้วบทบาทพระสงฆ์ยังมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและการเมือง รัฐบาลประกาศใช้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติโดยการออกร่างพระราชบัญญัติการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1947 ครั้งที่ 3 เนื้อหาศาสนาของรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขนี้มีความแตกต่างจากข้อความในรัฐธรรมนูญฉบับเดิมเป็นอย่างมาก โดยมีการเปลี่ยนแปลงข้อความในมาตราที่เกี่ยวกับศาสนาจากเดิมที่บัญญัติว่ารัฐยอมรับพระพุทธศาสนาเป็นเพียงศาสนาที่คนส่วนใหญ่ในสหภาพให้ความนับถือ กลายมาเป็นการบัญญัติให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ดังนั้นการประกาศศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติก่อให้เกิดปัญหาทางการเมือง เพราะชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ และชาวเมียนมาร์ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ต่างมีสำนึกในการรักษาชาติพันธุ์และศาสนาที่ไม่เหมือนกับชาวพุทธเมียนมาร์ คนเหล่านี้คิดว่าการที่รัฐบาลประกาศใช้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติเป็นการกระทำที่ไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์และศาสนาของประชาชนในสหภาพชาวจานถึงแม้ส่วนหนึ่งจะนับถือพุทธศาสนาแต่ก็คิดว่าเผ่าพันธุ์ตนเองแตกต่างจากชาวเมียนมาร์และคิดว่ารัฐบาลกำลังนำเอามาวัฒนธรรมเมียนมาร์มาครอบงำตน ส่วนชาวเมียนมาร์ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ กล่าวว่

พุทธศาสนาที่ได้รับการประกาศให้เป็นศาสนาประจำชาติแล้วทำให้ชาวพุทธมีสถานะทางสังคมและสิทธิพิเศษเหนือกว่าผู้นับถือศาสนาอื่น ๆ ดังนั้นในการแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งที่ 4 โดยการยอมรับสิทธิในการสอนศาสนาอย่างเสรีภาพก็ไม่ได้ช่วยให้ความขัดแย้งภายในประเทศผ่อนคลายลง เพราะพระสงฆ์จำนวนมากออกมาก่อนความวุ่นวาย ปัญหาจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งที่ 2 ครั้งประกอบกับปัญหาต่าง ๆ ของรัฐบาลหลังการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1960 ดังที่ระบุไว้ในบทที่ 4 ทำให้รัฐบาลมีฐานะไม่มั่นคงจนกระทั่งถูกปฏิวัติโดยนายพลเนวินในวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1962

ดังนั้นบทบาทความคิดขององซานและอู๋เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและการเมือง พวกเขาพยายามสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างศาสนาต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนทุกเผ่าพันธุ์และศาสนาอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ความแตกต่างระหว่างองซานกับ อู๋อยู่ตรงที่ว่าองซานต้องการให้ศาสนาแยกออกจากการเมืองเพราะการนำศาสนาเข้าสู่อการเมือง อาจก่อให้เกิดปัญหาภายในประเทศได้ รัฐจึงไม่ควรที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวในการนับถือศาสนาของ ประชาชนและจะต้องควบคุมไม่ให้มีการกระทำอันก่อให้เกิดความขัดแย้งด้านศาสนา ส่วนอู๋คิดว่ารัฐควรมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนทุกศาสนา ด้วยความหวังว่าการที่ประชาชนทุกคนหัน มานับถือและปฏิบัติตามหลักทางศาสนาของตนจะทำให้ประชาชนทั้งประเทศสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข อู๋ประกาศว่า "รัฐบาลไม่ควรสนับสนุนศาสนาแค่เป็นการอำพราง แต่รัฐบาลควรสนับสนุนกิจกรรมด้านศาสนาของทุกศาสนาอย่างเท่าเทียมเพื่อที่จะทำให้คนในชาติมีความสุขสูงสุดทั้งทางด้านจิตใจและกายภาพ อู๋มีความคิดว่าทุกศาสนาล้วนแล้วแต่มีความสำคัญ เพราะมีจุดมุ่งหมายในการสอนให้ทุกคนเป็นคนดีและรักความสงบสุข ถ้ารัฐบาลไม่เป็นผู้อุปถัมภ์ศาสนาแล้วก็จะทำให้ศาสนาไม่มีบทบาทในการควบคุมความประพฤติปฏิบัติของคนในสังคมซึ่งจะก่อให้เกิดผลตามมาคือสังคมมีความเสื่อมทรามเพราะทุกคนต่างก็ยึดถือแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวและแก่งแย่งชิงดีกันอย่างไรก็ตามพุทธศาสนาผ่านการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ยังคงมีบทบาทที่สำคัญต่อการเมืองและสังคมเมียนมาร์ในช่วงที่ได้รับเอกราชเนื่องจากนักการเมืองเมียนมาร์นำเอาพุทธศาสนามาสัมพันธ์กับการเมืองสมัยใหม่ ตลอดจนมีการรื้อฟื้นการจัดกิจกรรมด้านศาสนาต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การประกาศให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เพราะองซานกับอู๋กลัวว่าเมื่อประกาศแล้วอาจจะเกิดการต่อต้านจากชนกลุ่มน้อยขึ้นมาได้ การปกครอง ประกาศตั้งสภาพินุกฎหมายและระเบียบแห่งรัฐ (State Law and Order Restoration Council, SLORC, สลอร์ค) และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ผลการเลือก ตั้งปรากฏว่าพรรคของนางองซาน ซูจี ชนะการเลือกตั้งได้เสียงข้างมาก ในขณะที่พรรค รัฐบาลทหารเมียนมาร์ได้ผู้แทนเพียง 10 คนจาก 485 คน จึงไม่ยอมรับผลการเลือกตั้ง ในช่วง รัฐบาล สลอร์ค ได้ควบคุมพระสงฆ์อย่างเข้มงวด โดยออกกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรสงฆ์ ให้รวมทุกนิกายอยู่ภายใต้ องค์กรสงฆ์องค์กรเดียว ให้การรับรองพุทธศาสนาเพียงแก่นิกายและ ไม่ให้ตั้งนิกายใหม่ ห้ามการกระทำใด ๆ ที่จะทำให้เกิดการแบ่งแยกองค์กรสงฆ์ กำหนดบท ลงโทษจำคุกแก่พระหรือเณรที่ละเมิดข้อห้ามที่กำหนดไว้ ตามกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรสงฆ์ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญชั่วคราวของเมียนมาร์ให้การยอมรับว่าคนเมียนมาร์ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และพระพุทธศาสนามีสถานะพิเศษ ห้ามใช้ศาสนาและ องค์กรทางศาสนาเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง ห้ามสมาชิกขององค์กรทางศาสนาเป็นผู้แทนราษฎร หากนักการเมืองใช้ศาสนาเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองก็จะถูกถอดถอน พระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณของคนเมียนมาร์ ดังนั้นการตั้งสถาบันสงฆ์มาอยู่ในฝ่ายเดียวกันจึงเป็นการดึง ศรัทธามาอยู่ในข้างรัฐเช่นกันรัฐบาลทหารจึงพยายามสร้างความชอบธรรมทางการเมือง

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างพระสงฆ์เมียนมาร์กับบุคคล คณะบุคคลที่เกี่ยวข้องทางการเมือง

อภิปรายผลได้ว่า บทบาทพระสงฆ์เมียนมาร์ที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ในแต่ละยุคจะมีความแตกต่างกัน อาจจะเป็นด้วยเหตุผล บทบาททางการเมืองที่แสดงออกมาในยุคที่อยู่ในระบอบการปกครอง สมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นช่วงที่พระสงฆ์มีความสัมพันธ์ด้วยดีระหว่างรัฐกับสถาบันพุทธศาสนาที่อาศัยความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่สถาบันกษัตริย์เป็นผู้อุปถัมภ์ศาสนาและพระสงฆ์เองสร้างความชอบธรรมในการค้า จนสถาบันพระมหากษัตริย์ จนนำมาสู่เมียนมาร์ตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของอังกฤษ บทบาทพระสงฆ์ทางการเมืองเริ่มเปลี่ยนแปลงไป สู่ต้นแบบทางสังคมในการเรียกร้องความเป็นชาตินิยมเพื่อต่อต้านรัฐบาลอังกฤษ เกิดเหตุการณ์ สำคัญจนนำมาสู่การเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งพระสงฆ์กับรัฐบาลอังกฤษนำมาสู่การได้รับเอกราช

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 บทบาทพระสงฆ์กับนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลเกี่ยวกับชาติพันธุ์โรฮิงญา

บทบาทพระสงฆ์ทางการเมืองก่อนการเลือกตั้ง ค.ศ. 2015 และหลังการเลือกตั้ง เหตุการณ์สร้างความ เป็นชาตินิยมที่รุนแรงนำมาสู่ความขัดแย้งในรัฐยะไข่ ที่โรฮิงญาได้รับการกดขี่ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ นำมาสู่ ปัญหาความขัดแย้งที่กลายเป็นปัญหาระดับนานาชาติ ความขัดแย้งที่เริ่มต้นจากบทบาทพระสงฆ์ผ่าน กระบวนการสร้างความ เป็นชาตินิยม ที่ใช้ผลประโยชน์สร้างความชาตินิยมผ่านการปกป้อง พระพุทธศาสนา สอดคล้องกับแนวคิดของ วูดตัน (Wootton, G. 1970) แห่งมหาวิทยาลัย Tufts สหรัฐอเมริกาได้อธิบาย ความหมายของกลุ่มผลประโยชน์ไว้ว่ากลุ่มผลประโยชน์เป็นของผู้ร่วมที่ชนะที่ได้ทำการเรียกร้องต่อกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม และเมื่อใดที่กลุ่มผลประโยชน์นี้กระทำการเรียกร้องข้อเสนอของตน โดยผ่านสถาบันใด ๆ ของรัฐบาล ก็ตาม กลุ่มผลประโยชน์นี้จะกลายเป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง (Political Interest Groups) และเมื่อใดที่กลุ่มผลประโยชน์ปฏิบัติการในระดับการเมือง กลุ่มนี้จะถูกเรียกว่ากลุ่มผลักดัน (Pressure Groups) โดยสรุปจุดหมายสำคัญของกลุ่มต่าง ๆ นี้คือการป้องกันผลประโยชน์ของกลุ่มซึ่งแบ่งแยกตามสาขาของสังคม ผลประโยชน์นั้นอาจหมายถึงผลประโยชน์เฉพาะของกลุ่มหรือผลประโยชน์นอกกลุ่ม คือผลประโยชน์ทั่วไปที่เป็นสาธารณะ รวมถึงจุดหมายสุดท้ายคือการมีอิทธิพลเหนือนโยบายสาธารณะในเรื่องการกดขี่ให้รัฐ ประชาชน รัฐบาลเห็นด้วยกับแนวความคิดของกลุ่มตนเอง ผ่านวาทกรรมการปกป้องพระพุทธศาสนา โดยการ สร้างชาตินิยมไปที่กลุ่มชาวพุทธในรัฐยะไข่ที่เคยอยู่ร่วมกันระหว่างพุทธศาสนา และโรฮิงญาที่เป็นมุสลิมเกิด การแบ่งแยกชิงชัง นำมาสู่การทำร้าย การหนินตาย ความหวาดกลัว การละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนั้นบทบาท พระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับคณะบุคคลทางการเมืองหลังการเลือกตั้ง ค.ศ. 2015 จึงเริ่มต้นตั้งแต่ประชาชน ผ่าน การลอบปรีรัฐบาลในการร่างกฎหมายเพื่อต่อต้านชาติพันธุ์โรฮิงญา บทบาททางการเมืองของพระสงฆ์เมียนมาร์ ผ่านแนวคิดพุทธสังคมนี่ต้องการสร้างกระบวนการชาตินิยมบทบาทพระสงฆ์ในการเลือกตั้ง ค.ศ. 2015 จึงเป็น เรื่องของ (1) การมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกันนั่นก็คือ พระสงฆ์ลุกขึ้นมาปกป้องผลประโยชน์ของ ประชาชนชาวเมียนมาร์ด้วยพระสงฆ์ต้องการปัจจัยจากประชาชน (2) การมีค่านิยมบางประการร่วมกันนั่นก็ คือ การรักชาติ และปกป้องศาสนาพุทธจากศาสนาอิสลาม และ (3) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกันเพื่อ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางการเมืองพม่าที่ก้าวเข้าสู่วิถีความเป็นประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์สังคมนี่กับการเมืองเมียนมาร์ในแต่ละยุคสมัยมีความสัมพันธ์ต่อกัน ในลักษณะที่คล้ายคลึงและใกล้เคียงกันขึ้นอยู่กับว่าสถานการณ์ทางการเมืองและความเปลี่ยนแปลงในสังคม

เวลานั้นจะมีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาททางการเมืองและ สังคมของสถาบันสงฆ์ได้มากน้อยเพียงใด และรัฐได้เข้ามามีบทบาทภายในคณะสงฆ์มากน้อยเพียงใดด้วยเช่นกัน ดังเช่นปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับการเมือง เมียนมาร์หลังการเลือกตั้ง ค.ศ. 2015 ว่ารัฐมีนโยบายเปลี่ยนแปลงจากเดิมหรือไม่ในการแสดงออกทางการเมืองในเรื่องนโยบายโรฮิงญาที่นานาชาติคอยจับตามอง

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา สุภาพ. (2541). *การเมือง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวินวัฒน์. (2555). *พุทธศาสนากับสังคมการเมืองในอุษาคเนย์*. เอกสารประกอบสัมมนาวิชาการ ประจำปี 2554 "500 ปี ความสัมพันธ์สยามประเทศไทยกับโปรตุเกสและชาติตะวันตกในอุษาคเนย์ 2054-2554" กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2549). *การเมืองการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2542). *ทฤษฎีสังคมวิทยา: การสร้าง การประเมินค่า และใช้ประโยชน์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Berkowitz, L. (1972). *Social Psychology*. Illinois: Scott Foresma.
- Broom, L. and Selznick, P. Broom, L. and Selznick, P. (1955). *Sociology* (5th ed.). New York: Harper and Row.
- Cohen, B. (1979). *Introduction of Sociology*. New York: McGraw-Hill.
- Rush, M. (1992). *An Introduction to Political Sociology*. London: Thomas Nelson and sons.
- Sarbin, T. and Jurnur, R. H. (1955). *Role the Encyclopedia of social Science*. New York: Gordon and Breach Science Publishers.
- Wootton, G. (1970). *Interest Groups*. Englewood Clifts: Prentice-Hall.